

РОЛЬ, МІСЦЕ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА СВОБОД В УКРАЇНІ

Права людини залишаються однією з основних цінностей в сучасному світі. Дотримання цих прав має важливе значення для забезпечення справедливості, свободи та гідності кожної людини, а також розгляд питань, пов'язаних із захистом прав людини та їх реалізацією через міжнародні механізми, є актуальним для країн, що прагнуть вдосконалити свою правову систему та підвищити захист прав своїх громадян.

Конвенція про захист прав людини та основних свобод або ж Європейська конвенція про права людини є міжнародним договором, прийнятим Радою Європи у 1950 році. Конвенція встановлює механізми для захисту прав людини, зокрема, Європейський суд з прав людини, до якого можуть звертатися громадяни держав-учасниць з скаргами на порушення їхніх прав. Рішення Суду обов'язкові для виконання країнами, що підписали Конвенцію.

Україна є учасницею цієї Конвенції з 1997 року. Основним завданням Конвенції є забезпечення захисту прав і свобод кожної людини на території держав-учасниць.

Україна зобов'язалася дотримуватися положень Конвенції і вживати всіх необхідних заходів для забезпечення прав і свобод, визнаних у Конвенції, на своїй території. Конвенція також має важливе значення для розвитку правової системи України та підвищення її відповідності міжнародним стандартам прав людини.

Ратифікуючи Конвенцію та приймаючи цей Закон, Україна признала юрисдикцію ЄСПЛ з метою створення єдиної судової практики в схожих правовідносинах, що відповідає європейським стандартам і сприяє зменшенню кількості скарг до Європейського суду з прав людини проти України.

Конвенція про захист прав людини та основних свобод є складовою частиною національного законодавства України, а її положення мають пріоритет над нормами внутрішнього законодавства, що суперечать їй. Багато положень цієї Конвенції відображені в Конституції України, зокрема в розділі II, присвяченому правам, свободам та обов'язкам людини і громадянина.

Відповідно до статті 9 Конституції України «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» [1].

Це означає, що Конвенція та її протоколи мають статус частини внутрішнього законодавства України.

Ратифікуючи Конвенцію, Україна визнала обов'язковість юрисдикції Європейського суду з прав людини. Європейський суд є міжнародним органом, який, у відповідності до умов, визначених Конвенцією, може розглядати скарги осіб, які стверджують, що їхні права, гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основних свобод, порушені [2].

Україна впроваджує принципи Конституції та Конвенції через Закон «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», що сприяє узгодженню судових рішень в країні з європейськими стандартами. Цей закон визначає Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права, яке суди повинні застосовувати у своїй роботі [3].

Згідно з міжнародним правом, у разі конфлікту між міжнародними зобов'язаннями та національним законодавством, держава не може використовувати своє внутрішнє право як виправдання для невиконання міжнародного договору.

Конвенція про захист прав людини та основних свобод застосовується в Україні на рівні законодавства і правопорядку через кілька механізмів.

Наприклад, це наше законодавство - Україна зобов'язалася дотримуватися положень Конвенції, тому багато з її норм були відтворені в українському законодавстві. Закони, які протилежні Конвенції, можуть бути визнані недійсними або незаконними.

Конвенція застосовується в Україні також у судовій системі, громадяни України можуть звертатися до Європейського суду з прав людини у разі порушення їхніх прав, якщо всі внутрішні засоби правового захисту були вичерпані. Рішення Суду є обов'язковими для виконання для України.

Комітет міністрів Ради Європи має право вимагати від України звіту про заходи, які вона вжила для виконання положень Конвенції. Також уряд і парламент можуть вносити зміни до національного законодавства для відповідності Конвенції.

Права та свободи, що визначені у Конвенції, є основними європейськими стандартами прав людини, які мають бути в центрі діяльності держав-учасниць щодо захисту прав людини. Держави-члени Ради Європи мають застосовувати ці стандарти у своєму законодавстві та практиці, проте вони мають вільний вибір щодо методів застосування цих стандартів. Ці міжнародні та європейські стандарти прав людини включаються в правові системи держав, включаючи Україну, через їх відображення у Конституції, законах та укладення та ратифікацію міжнародних угод, що містять такі норми. Міжнародні угоди часто стають складовою частиною національного права, що дає судовим та іншим правозастосовчим органам можливість використовувати їх безпосередньо як частину внутрішньодержавного права. Наприклад, європейська практика показує, що норми Конвенції найбільш ефективно застосовуються, коли вони безпосередньо включені у внутрішнє право країни [2].

Конвенція про захист прав людини та основних свобод має важливу роль для України з декількох причин.

Перш за все, захист прав громадян - Конвенція гарантує захист основних прав і свобод кожної людини на території держав-учасниць. Це стосується таких прав, як право на життя, свободу думки, совісті та релігії, право на справедливий суд, право на повагу до приватного та сімейного життя.

По друге, стандарти прав людини - Конвенція встановлює стандарти прав людини, яких Україна повинна дотримуватися. Це допомагає підвищувати рівень захисту прав громадян та розвивати правову культуру в країні.

Також оскільки Україна зобов'язалася визнавати компетенцію Європейського суду з прав людини щодо розгляду скарг громадян на порушення їхніх прав, це забезпечує можливість ефективного захисту прав

громадян навіть у випадках, коли внутрішні засоби правового захисту виявляються неефективними.

Конвенція передбачає механізми моніторингу дотримання прав людини, що дозволяє виявляти та усувати системні проблеми в галузі прав людини в Україні.

Отже, Конвенція є першим міжнародним правозахисним документом, спрямованим на захист широкого спектру цивільних та політичних прав, та вона має такий же статус, як і інші законодавчі акти, що є частиною національного законодавства України.

Конвенція про захист прав людини та основних свобод має прямий вплив на законодавство та правозастосування в Україні, забезпечуючи захист прав і свобод громадян та сприяючи розвитку правової системи країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Імплементация Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського Суду з прав людини в національну правову систему України. *Міністерство Юстиції України.* URL:

https://minjust.gov.ua/m/str_14104#:~:text=%D0%92%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%20%D0%B4%D0%BE%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96%20%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97,%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D1%83%D0%BB%D0%B8%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%81%D1%83%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0

3. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>